

OSIĄGNIĘCIA SEKCJI BIBLIJNEJ NA WYDZ. TEOL. KUL W OSTATNIM XX-LECIU

Dla zobrazowania osiągnięć sekcji biblijnej Wydziału Teologicznego KUL w ostatnim XX-leciu, zarówno na polu organizacyjno-dydaktycznym, jak i naukowo-wydawniczym, należy chociażby jak najkrócej przedstawić osiągnięcia bibliistyki na KUL w okresie międzywojennym.

1. Od samego początku istnienia KUL zrozumiano wagę studiów biblijnych, gdyż wśród nielicznych podówczas katedr na Wydziale Teologicznym erygowano trzy katedry biblijne: katedrę Starego Testamentu, Nowego Testamentu i katedrę teologii biblijnej. Ta ostatnia była czymś nowym w Polsce, a nawet i zagranicą, gdzie jeszcze nie doceniano, zwłaszcza wśród katolików, ważności tej nowej gałęzi wiedzy biblijnej. Niestety z braku kwalifikowanych biblistów ta trzecia katedra nie mogła być obsadzona w okresie międzywojennym. Katedrę Starego Testamentu, po krótkim zastępstwie śp. ks. Józefa Archutowskiego, późniejszego profesora UJ., zajmował ks. Józef Kruszyński, a katedrę Nowego Testamentu dwaj kapucyni holenderscy, o. Hubert Hoemaeker, a później o. Cyryl Fermont. Oprócz wykładów dla słuchaczy wszystkich sekcji, prowadzili monograficzne wykłady i seminaria dla studentów sekcji biblijnej. Na seminariach tych napisano szereg licencjackich i dwie prace doktorskie: ks. E. Webera, *De fratribus Domini* i ks. H. Strąkowskiego, późniejszego biskupa sufragana lubelskiego, *Chrystus-Baranek w Piśmie świętym*. Obie te prace zostały ogłoszone drukiem.

Oprócz pracy dydaktycznej kierownik katedry Starego Testamentu, ks. J. Kruszyński, rozwinął szeroką działalność piśmienniczą, opracowując podręczniki, dokonując przekładów szeregu ksiąg ST z języka hebrajskiego (Pięcioksiąg, Jeremiasz, ks. Psalmów), ogłaszając w „Ateneum Kapłańskim” szereg artykułów biblijnych, recenzji i sprawozdań. Druga wojna światowa przerwała pracę sekcji biblijnej na KUL-u.

2. Po wojnie światowej sekcja biblijna na Wydziale Teologicznym KUL pozostała bez wykładowców. Ks. prof. J. Kruszyński, zmęczony trudami wojny, przeszedł do rodzinnego Włocławka, a wykłady ze ST zostały powierzone ks. dr Stanisławowi Stysiu, który w latach 1944—1952 w charakterze zastępcy profesora wykładał Pismo św. ST i języki biblijne. W r. 1946 przeprowadził przewód habilitacyjny na podstawie pracy „Idea fundamentalis sanctitatis in V.T.”, która, niestety, nie ukazała się drukiem. Wykłady zaś z NT powierzono w roku akad. 1944/45 ks. dr. H. Strąkowskiemu, a od drugiego semestru tegoż roku powrócił do swych zajęć o. C. Fermont, po którego wyjeździe do Holandii w r. 1950 obejmuje wykłady NT ks. dr Feliks Gryglewicz, od roku 1954/55 zaś i ks. dr Eugeniusz Dąbrowski. W roku 1952/53, z powodu urlopu ks. S. Stysia, powierzono wykłady ze ST ks. dr Stanisławowi Łachowi, docentowi UJ., który w 1956 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym przy tej katedrze. Gdy z początkiem roku akad. 1956/57 powrócił z urlopu po przerwanej pracy na KUL ks. S. Styś, objął wówczas wakującą na KUL katedrę teologii biblijnej, wykładając również języki biblijne: hebrajski i grecki, oraz orientalne: arabski, syryjski i akkadyjski. W 1956 r. uzyskał też zast. prof. ks. dr F. Gryglewicz tytuł docenta, tak że sekcja biblijna pod koniec 1956 r. miała czterech samodzielnych pracowników nauki i jednego wykładowcę, ks. dr H. Strąkowskiego. W tym też czasie sekcja biblijna na Wydziale Teologicznym KUL uzyskała zatwierdzenie przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego utworzonych dwóch dalszych katedr: archeologii, której kierownikiem został ks. doc. dr F. Gryglewicz, i katedrę filologii biblijnej, gdzie zastępcą kierownika mianowano ks. doc. S. Stysia.

W tym też czasie zaczęła wzrastać liczba studentów na sekcji biblijnej, dochodząc do trzydziestu.

Rok 1959 przyniósł dwie wielkie straty sekcji biblijnej, gdyż 20 marca tegoż roku zmarł przedwcześnie śp. ks. S. Styś, a z końcem czerwca opuścił uczelnię ks. prof. dr E. Dąbrowski.

W związku z pismem Stolicy Apostolskiej z dn. 10 XII 1959 (nr 2267/59) do Prymasa Polski w sprawie studiów biblijnych na KUL, od roku akad. 1960/61 sekcja biblijna zaczęła realizować program Pa-

pieskiego Instytutu Biblijnego. Celem dopełnienia warunków wyrażonych w piśmie Stolicy Apostolskiej zaangażowano w tym roku i następnym szereg nowych wykładowców, a mianowicie: do wykładania teologii biblijnej w charakterze adiunkta ks. dr Kazimierza Romaniuka, do języków biblijnych ks. dr Józefa Kudasiewicza, a do innych przedmiotów biblijnych — ks. doc. dr Stanisława Grzybka, ks. doc. dr Jana Stępienia, ks. dr Józefa Paściaka i ks. doc. dr Augustyna Jankowskiego, który z powodu innych zajęć wycofał się z KUL-u w 1963 r. W obecnym roku akademickim 1964/65 sekcja biblijna otrzymała pierwszego asystenta, licencjata teologii i nauk biblijnych, ks. Stanisława Cinala. Na wakujące katedry teologii biblijnej, filologii i archeologii habilitacje są w przygotowaniu.

Można też tu nadmienić, że na sekcji biblijnej w ostatnich pięciu latach wygłosiło wykłady szereg biblistów polskich i zagranicznych (m.in. ks. prof. dr Czesław Jakubiec z Warszawy, ks. dr Lech Stachowiak z Łodzi, ks. prof. dr Heinz Schürmann i ks. prof. dr H. Lubczyk, obydwaj z Erfurtu, oraz ks. prof. dr Bronisław Zieliński z Rzymu).

W tym czasie na sekcji biblijnej uzyskało stopień doktorski 20 studentów, z których kilku wyjechało do Rzymu na dalszą specjalizację, 30 studentów uzyskało tytuł licencjata i magistra, a 15 tytuł magistra.

Obecnie sekcja liczy 22 studentów (11 — ST, 11 — NT i 15 doktorantów, czyli razem 37 osób). Byłoby ich jeszcze więcej, ale kilku wyjechało do Rzymu na dalsze studia.

Tematyka prac dyplomowych przy katedrze ST obraca się albo wokół kluczowych zagadnień, jak Emmanuel, grzech, mesjanizm, profetyzm, albo wokół filologiczno-egzegetycznych problemów Pięcioksięgu. Prace z NT poruszają często tematykę qumrańską i symbolikę biblijną.

Praca dydaktyczna wykładowców sekcji biblijnej nie ograniczała się do prac na Wydziale Teologicznym. W ramach wykładów uniwersyteckich wykładowcy sekcji biblijnej wygłosili cykl prelekcji na temat: „Ważniejsze osoby biblijne“ (od 11 III do 1 IV 1963). Wykłady te są złożone w Tow. Nauk. KUL i czekają na ogłoszenie drukiem.

Ponadto wykładowcy sekcji biblijnej wraz z kierownikiem tejże sekcji urządzili dla biblistów polskich, wykładających w Zakładach Teologicznych, 6 zjazdów w ciągu ostatnich lat (Lublin, Kraków, Warszawa, Gniezno, Poznań, Zakopane), które miały wielkie znaczenie dla pogłębienia wiedzy biblistów polskich i dla zorganizowania wspólnych prac biblijnych.

Wreszcie sekcja biblijna KUL zorganizowała w r. 1956 wakacyjne wykłady dla duchowieństwa z całej Polski na temat „Pismo św. w duszpasterstwie współczesnym“. Wykłady te zostały wydane przez Tow. Nauk. KUL w r. 1958. Impreza ta wywołała liczne echa w czasopismach zagranicznych.

W końcu należałoby też tutaj wspomnieć o prelekcjach biblijnych, wygłaszanych przez wykładowców sekcji biblijnej na zebraniach dla duchowieństwa niektórych diecezji polskich (Lublin, Pelplin, Tarnów, Warszawa, Kraków), a także w niektórych seminariach duchownych i w miejscowościach kuracyjnych.

Należy tu jeszcze dodać, że wykładowcy sekcji biblijnej współpracowali z zagranicą przez zgłaszanie referatów na kongresy międzynarodowe (ks. prof. dr St. Łach, ks. Romaniuk).

Prócz tej różnorodnej pracy dydaktycznej wykładowcy sekcji biblijnej skoncentrowali się, szczególnie w ostatnich latach, na pracy naukowo-wydawniczej, na którą zwrócił uwagę ks. prof. dr J. Scharbert z Monachium, pisząc o tym w „Biblische Zeitschrift“ w sposób następujący: „Während in anderen slawischen Ländern seit dem Krieg katholische Literatur zur Bibel in nenneswerten Umfang kaum erschienen ist, erlebt die Wissenschaft in Polen einen beachtlichen Aufschwung. Unter der Führung der katholischen Universität Lublin (KUL) haben sich die Exegeten der Diözesan und Ordenshochschulen zu einer Arbeitsgemeinschaft zusammengeschlossen, um die wissenschaftliche Arbeit [...] zu fördern und zu koordinieren [...]“. Faktycznie dziś pod egidą sekcji biblijnej KUL czy przynajmniej przy jej współpracy powstaje wiele prac zbiorowych i monograficznych z dziedziny biblistyki.

Tutaj ks. prof. dr E. Dąbrowski, jako profesor KUL, zorganizował powstanie pierwszej Podręcznej Encyklopedii Biblijnej w dwóch tomach. Z dziewiętnastu pracowników, którzy byli zaproszeni do wykonania tego dzieła, połowa — to wykładowcy KUL.

Pod egidą KUL, a pod redakcją profesorów sekcji biblijnej (ks. prof. dr St. Łach i ks. prof. dr E. Dąbrowski), rozpoczęło się wydawanie pierwszego polskiego komentarza naukowego do Pisma św. Komentarz do ST będzie liczył 12 tomów + 5 tomów uzupełniających, względnie 30 woluminów, gdyż poszczególne

gólne tomy komentarza będą obejmowały po 2 woluminy, do NT zaś 12 tomów po 1 woluminie. Dotychczas ukazało się ze ST 5 woluminów: Genesis, Exodus, Machabejskie, Tobiasz, Estera i Judyta, a z NT 7 woluminów: 2 wol. Wstępu, Dzieje Apostolskie, Listy więzienne, List do Hebrajczyków, Listy katolickie i Apokalipsa. W tym roku są składane 2 wol. ze ST (księgi XII Proroków) i 1 wol. z NT (Listy do Koryntian).

Pod redakcją wykładowców sekcji biblijnej (bp Strąkowski, ks. Łach i ks. Gryglewicz) prowadzi się prace nad wydaniem w Pallottinum 3-tomowego wstępu do ksiąg biblijnych, przy współpracy innych biblistów, przeważnie dawnych studentów KUL.

Za wiedzą Rektora KUL rozpoczęło się przygotowanie do opracowania pierwszych w Polsce słowników języków biblijnych, hebrajskiego i greckiego. Inicjatywa ta została podana do wiadomości przez mówiącego (ks. St. Łach) na XVIII zjeździe Orientalistów Polskich w Warszawie (24 X 1964) i została przyjęta przychylnie jako zamierzenie niezmiernej wagi dla nauki i kultury polskiej.

Ponadto wszyscy wykładowcy na sekcji biblijnej KUL razem z profesorami ATK i profesorami niektórych Zakładów Teologicznych w Polsce są zaangażowani czynnie w opracowaniu pierwszego przekładu całej Biblii z języków oryginalnych, którą to pracą kieruje ks. doc. dr A. Jankowski, były wykładowca KUL.

Wykładowcy Pisma św. KUL współpracują również w wydawaniu czasopisma „Ruch Biblijny i Liturgiczny”, redagowanego obecnie przez wykładowcę KUL ks. doc. dr Stanisława Grzybka, jako zwyczajni współpracownicy albo jako członkowie redakcji (ks. F. Gryglewicz i ks. St. Łach).

Do ostatnich też czasów dwaj wykładowcy sekcji biblijnej KUL byli redaktorami „Roczników Teologiczno-Kanonicznych” (najpierw ks. Gryglewicz a później ks. Łach), gdzie publikowano wiele prac z zakresu biblistyki.

Wykładowcy sekcji biblijnej KUL ogłaszali swe prace zagranicą, jak w Rzymie (ks. Gryglewicz, ks. Romaniuk), w Belgii i Hiszpanii (ks. Łach), w Niemczech (ks. Romaniuk), w Anglii (ks. Gryglewicz), w Ameryce (ks. Gryglewicz, ks. Romaniuk) oraz we Francji (ks. Romaniuk).

Na specjalną uwagę zasługują dłuższe artykuły, ogłaszane w „Studiach Biblijnych” przez księży: Gryglewicza, Strąkowskiego i Łacha oraz obszernie rozprawy ks. Stysia: *Egzegetyczne podstawy tłumaczenia maryjnego Rdz 3, 15* („Roczniki Teol.-Kan.”, 1 (1949) 11—110), *De antithesi Eva-Maria eiusque relatione ad Protoevangelium apud Patres* („Collect. Theol.”, 23 (1952) 318—363), *Sitne Justinus revera auctor interpretationis christologico-mariologicae Gen 3,15* („Roczniki Teol.-Kan.”, 3 (1956) 70—128). Należy też tu wspomnieć oddzielne rozprawy monograficzne, jak *Biblijne ujęcie stworzenia świata wobec nauki* ks. St. Stysia, mające 4 wydania, *Dekalog, ustalenie i wyjaśnienie tekstu* ks. St. Łacha, *Manuskrypty z Qumran a Nowy Testament* ks. bpa H. Strąkowskiego, *Niewolnicy w Nowym Testamencie*, *Archeologiczne odkrycia w egzegezie Nowego Testamentu* ks. F. Gryglewicza, i ks. J. Stępień, *Autentyczność listów do Tesaloniczan*.

Reasumując osiągnięcia sekcji biblijnej na KUL w ostatnim XX-leciu, możemy być dumni z tych osiągnięć, zarówno organizacyjno-dydaktycznych (większa ilość wykładowców i studentów), jak i naukowych. Te ostatnie byłyby jeszcze większe, gdyby nie trudności obiektywne, na które każda działalność ludzka zawsze napotyka.

Ks. Stanisław Łach

PIĄTE DNI SKUPIENIA POLSKICH BIBLISTÓW
ZAKOPANE, 1 — 2 IV 1964 r.

Na dni skupienia polskich profesorów Pisma św. składały się nabożeństwa i konferencje. Mszą św. i konferencją o zadaniach profesora Pisma św. J.E. ks. biskup Henryk Strąkowski (KUL) rozpoczął dni skupienia.

Tematem wszystkich konferencji była idea zbawienia. W pierwszym dniu o wierze u św. Pawła mówił ks. W. Gnutek (Tarnów), a o Bogu jako zbawcy na podstawie Starego Testamentu — ks. A. Kubik (Opole). W dwóch następnych konferencjach były opracowane: postać Sługi Bożego (J.E. ks. bp H. Strąkowski) i Chrystusa Pana jako Zbawcy na podstawie pierwszego listu św. Piotra (ks. L. Ostrowski, Warszawa).

W drugim dniu idee dnia pojednania w Starym Testamencie przedstawił ks. E. Zawiszewski (Pelplin), a naukę św. Jana o zbawczej roli Chrystusa Pana — ks. A. Janczak (Stadniki). Konferencja ks. W. Gnutka o nadziei u św. Pawła zakończyła dni skupienia.

Ks. F. G.